

Coronavirus. I si ho aprofitem per canviar de direcció?

written by Pep Puig i Boix | 7 d'abril de 2020

L'aturada voluntària d'activitats a la qual ens va convocar, de forma molt encertada, el M.H. president Quim Torra, ens hauria de servir per reflexionar com és que hem arribat on som ara i quines han estat les causes de tot plegat, per aprendre'n les lliçons de cara a construir la societat que voldríem i en la qual totes les persones tinguin cobertes les necessitats bàsiques i hi puguin viure bé sense malmetre-la.

De fa uns dies han començat a sortir en alguns mitjans i a les xarxes, anàlisis que van molt més enllà del mercat de peix de Wuhan per cercar la causa de la pandèmia que vivim.

En el número de març de *Le Monde Diplomatique* (edició xilena) es publicava l'article [*¿De dónde viene el coronavirus?*](#), de la periodista Sonia Shah, autora de l'obra [*Pandemic: Tracking Contagions, from Cholera to Ebola and Beyond*](#). En l'article Shah escriu "La creixent vulnerabilitat humana enfront de les pandèmies no s'ha de buscar en algun animal, sinó en una causa més profunda: la destrucció i manipulació accelerada de la natura."

I afegeix: "Els riscos d'emergència de malalties no són accentuats només per la pèrdua dels hàbitats, sinó també per la manera com se'ls reemplaça. Per satisfer la seva gana carnívora, la humanitat va arrasar una superfície equivalent a la del continent africà amb l'objectiu d'alimentar i criar animals destinats al sacrifici. Alguns prenen després els camins del comerç il·legal o són venuts en mercats d'animals vius [...]. Però molt més nombrosos són els animals que evolucionen en el si del nostre sistema de cria industrial.

Centenars de milers d'animals amuntegats uns sobre els altres tot esperant ser conduïts a l'escorxador: condicions ideals perquè els microbis es transformin en agents patògens mortals.”

També a *The Guardian* sortia publicat el 18 de març l'article [Tip of the iceberg': is our destruction of nature responsible for Covid-19?](#), signat per l'editor de la secció de medi ambient del diari, John Vidal. En el subtítol de l'article es pot llegir: “A mesura que la pèrdua d'hàbitats i de biodiversitat augmenta mundialment, el brot de coronavirus pot ser només l'inici de les pandèmies massives”. En l'article es comenta a fons la pandèmia de l'Ebola, que es va iniciar en el gran bosc de Minkebe al nord de Gabon l'any 1996.

En l'article, l'autor escriu: “Diversos investigadors creuen que actualment la destrucció de la biodiversitat per la humanitat és la que crea les condicions per a nous virus i malalties, com la Covid-19, la malaltia vírica que va aparèixer a la Xina el desembre de 2019”. I es pregunta: “Aleshores és possible que l'activitat humana, com ara la construcció de carreteres, la mineria, la caça i la tala de boscos, que van desencadenar les epidèmies d'Ebola a Mayibout 2 i en altres llocs la dècada de 1990, avui produeixin nous terrors?”.

En l'article se cita a David Quammen, autor de [Spillover: Animal Infections and the Next Pandemic](#), que fa poc, va escriure un article a *The New York Times* titulat [We Made the Coronavirus Epidemic](#) on es pot llegir “Tallem els arbres, matem els animals o els engabiem i els enviem als mercats. Desorganitzem els ecosistemes i sacsegem els virus alliberats dels seus hostes naturals. Quan això passa, necessiten un amfitrió nou. I sovint, hi som nosaltres.”

La realitat la tenim davant nostre: destrucció de sistemes naturals arreu del món, manipulació industrialista de la natura per greixar una societat consumista d'usar i llençar i

d'objectes pensats per durar poc temps, abús malaltís de la mobilitat de persones i mercaderies, fruit de la globalització de la producció. I d'això n'han dit "progrés"! "Progrés" que es basa en l'addicció a l'extracció i la crema de materials fòssils per disposar d'energia, energia que, per cert, es fa servir de forma ben malbaratadora. Tot plegat fa el pastís perfecte perquè es generin i es transmetin pandèmies cada vegada amb més freqüència, cosa que s'afegeix a la greu crisi climàtica que ja avui estem vivint.

Ja els anys 70 del segle passat hi va haver revistes ecologistes que afirmaven que aquest anomenat "progrés" podia ser qualificat ben clarament com un "regrés". I ho veiem avui amb la crisi sanitària que estem patint directament aquests dies i també amb la crisi climàtica que també patim però que no en fem cas, tot i que s'han fet múltiples declaracions d'emergència pel clima a molts nivells, però que no s'han materialitzat ni tan sols en cap actuació al nivell de l'emergència, tal com s'ha fet amb l'emergència sanitària desencadenada per la pandèmia.

Sonia Shah, al final de l'article que cito al començament, recorda les paraules del reconegut epidemiòleg [Larry Brilliant](#): "les emergències de virus són inevitables, les epidèmies no". I acaba fent una afirmació que cada vegada més persones no dubtem a fer nostra: "No obstant això, només serem perdonats per aquestes últimes si posem tanta determinació a canviar de política com la que vam posar a destruir la natura i la vida animal."

Si alguna cosa ens mostra la crisi sanitària que vivim és que el que fa pocs dies ens semblava immutable i inamovible, canvia del tot de la nit al dia. Ens semblava que havíem 'controlat' la natura i avui constatem com de fràgils hi som a dins.

Ho recordava un filòsof català fa pocs dies: "No podem perdre la consciència de la nostra vulnerabilitat si volem ser

capaços de distingir la realitat de la ficció, i no perdre'ns en fabulacions destructives (la darrera, la revolució neoliberal). La Covid-19 hauria d'obrir l'època del respecte ecològic i de la recuperació de la noció de límits.”

Serem capaços d'obrir aquesta època que les persones divulgadores de l'ecologisme ja pregonaven els anys 70 del segle passat quan deien 'fer les paus amb la natura i amb les cultures'?

Margarita Mediavilla ho [escrivia recentment en un article](#): “La crisi del coronavirus ens està portant un regal molt valuós: ens ha mostrat com som de fràgils i ha expandit una mica la nostra identitat des de la individualitat cap al col·lectiu. Estem aprenent que la salut personal no pot existir si falla la salut col·lectiva i vivint un estrany sentiment de solidaritat que fa que ens sentim més units que mai malgrat l'aïllament. Esperem que siguem capaços de continuar expandint la nostra identitat a tot el que és humà i a tota la biosfera. El dia que compreguem que la nostra salut personal i social no pot existir sense la salut de tota la vida del planeta ens mobilitzarem espontàniament i amb rapidesa davant de la deterioració ecològica, igual que ens estem mobilitzant aquests dies. L'únic problema és que, com en les epidèmies, cal ser ràpid i actuar en les primeres etapes abans que la situació es torni ingovernable. El repte més important de cara a la crisi ecològica és, doncs, que la nostra consciència arribi a temps.”

Vivim en un planeta que, ens agradi o no, està sotmès a limitacions. Travessar determinats llindars, com ha fet l'industrialisme-productivista-consumista, comporta conseqüències ecològiques i socials sobre la humanitat ([Ivan Illich](#) ens ho va dir ja fa dècades), com estem comprovant aquests dies.

Tindrem capacitat d'aprendre la lliçó per desfer el camí mal fet i refer-lo tot respectant els límits ecològics i socials?

Si alguna cosa hem d'aprendre de l'emergència sanitària que estem vivint és que cal actuar ràpidament quan es presenten els primers símptomes, ja que com més es tarda a reaccionar més difícil és fer front al problema. Amb l'emergència climàtica, fa temps que es manifesten els símptomes, però no s'està actuant ni amb la urgència ni amb la contundència que l'emergència requereix. I, hauríem de ser capaços de fer el que cal fer i començar a fer-ho ara mateix.